

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นสังคมเมือง และมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม เพื่อให้ทัดเทียมกับต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นแต่ความเจริญทางด้านวัตถุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการขยายฐานชนชั้นกลางให้กว้างขึ้น ทำให้อัตราการบริโภคสินค้าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การบริโภคสินค้าที่เกี่ยวข้องกับวัสดุก่อสร้าง บ้านเรือน เครื่องตกแต่งบ้านและสินค้าฟุ่มเฟือยเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ธุรกิจบ้านจัดสรรเฟื่องฟู ตลอดจนมีการขยายแหล่งอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในปริมาณที่สูง เป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ร่อยหรอลงเป็นอย่างมาก

ป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิต เป็นระบบนิเวศ ที่รวมเอาความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งหมดเข้ามาไว้ด้วยกันและดำรงอยู่ได้ด้วยระบบปฏิสัมพันธ์ ตั้งแต่สิ่งมีชีวิตเล็กๆ เช่น จุลินทรีย์ต่างๆ จนถึงสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ และพืช รวมไปถึงองค์ประกอบทางกายภาพ เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ ดิน น้ำและอากาศ ความสำคัญของป่าไม้ นอกจากจะมีอิทธิพลต่อการควบคุมสภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศแล้ว ในแง่ของความสำคัญต่อมนุษย์ ป่าไม้ยังเป็นแหล่งรวมปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ นั่นคือ เป็นแหล่งสนองความต้องการของมนุษย์ ด้านปัจจัยสี่ คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค นอกจากนี้ ยังเป็นที่รวบรวมแหล่งทรัพยากรที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการที่นอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐาน ให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขสบายยิ่งขึ้น (อำนาจ คอวณิช, 2527: 18-24)

ป่าไม้ในประเทศไทย เป็นป่าเขตร้อน ที่มีความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ และมีความซับซ้อนภายในระบบของความสัมพันธ์ ที่มีความสำคัญจนได้ชื่อว่า เป็นศูนย์กลางของความหลากหลายทางชีวภาพในเขตอินโดจีน (Indo-Burma) และเมื่อราว 80 ปีที่ผ่านมา สภาพป่าในประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศประมาณ 230 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 71.65 ของพื้นที่ทั้งหมด (อรุวรรณ คูหาเจริญ, 2535: 174) โดยสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วงดังกล่าว เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ทำการเกษตรเพื่อการยังชีพ มีพื้นฐานวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่พึ่งพาธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นไป

อย่างช้าๆ ภายหลังจากที่ประเทศไทย ภายใต้อำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ยอมรับเอา แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจ ที่คณะผู้เชี่ยวชาญจากธนาคารโลก และสหรัฐอเมริกาได้วางรากฐานไว้ เมื่อปี พ.ศ.2493 โดยเริ่มให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบัน เข้าสู่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ผลจากการใช้แผน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย

จากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมา ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงเรื่อยๆ ทางรัฐบาล ได้เล็งเห็นความสำคัญ ของปริมาณการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ จึงได้มีนโยบายป่าไม้แห่งชาติขึ้น ในปี พ.ศ. 2528 เพื่อให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ ให้มีอย่างน้อยร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ในส่วนของภาคเอกชน ได้กำหนดให้มีการปลูกป่าเพื่ออุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีการบรรจุแผน พัฒนาป่าไม้ไว้ในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (เสนห์ จามริก, 2536: 106-107) หลังจากมีนโยบายป่าไม้ในปี 2528 ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย ยังคงสูญเสียเพิ่มขึ้น ทุกปี ในปี 2535 มีรายงานว่าพื้นที่ป่าไม้ของประเทศเหลือเพียง 59 ล้านไร่ คิดเป็นเพียงร้อยละ 18.40 ของพื้นที่ทั้งประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2531 ประชาชนและองค์กรอนุรักษ์ได้เรียกร้องให้มีการปิด ป่าไม้ ไม้ให้มีการสัมปทานป่า รัฐบาลได้ตอบสนองความต้องการดังกล่าว โดยการออกพระราชกำหนด ยกเลิกสัมปทานป่าไม้ตาม พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และในปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลได้ประกาศ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะด้านป่าไม้และสัตว์ป่า ขึ้น ได้แก่ พระราชบัญญัติป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2535 (อรวรรณ คูหเจริญ, 2535: 174-175)

อย่างไรก็ตาม หากยังคงใช้นโยบายภาครัฐเพียงอย่างเดียว เพื่อดูแลรักษาป่าไม้คงประสบ ผลสำเร็จได้ยาก ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือและการให้ความสำคัญ จากประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ ป่าไม้ เนื่องจากว่า การคงอยู่ของป่าไม้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ ผู้ซึ่งมี ความสัมพันธ์อยู่กับป่าไม้ หากมนุษย์มีพฤติกรรมที่ปฏิบัติกับป่าไม้ เพื่อความอยู่รอดของตัวเอง ภายใต้อำนาจยอมรับของสังคมและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่สืบเนื่องกัน โดยผ่านกระบวนการ เรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมที่มีต่อป่าไม้ แต่เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มี การเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสภาพเศรษฐกิจสังคม เพื่อความเหมาะสม ดังนั้น แนวทางที่ ปฏิบัติต่อป่าไม้เพื่อความอยู่รอดของมนุษย์จึงเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเราอาจกล่าวได้ว่า การดำรงคงอยู่ของป่ากับมนุษย์ขึ้นอยู่กับตัวแปรที่สำคัญ คือ วัฒนธรรมนั่นเอง และวัฒนธรรมที่ เห็นเด่นชัดของมนุษย์ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลง และมีผลกระทบต่อป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คือ วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค ที่เปลี่ยนแปลงจากการบริโภค เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิต มาเป็น

การบริโภคเพื่อสนองต่อความสุขสบาย เช่น การบริโภคพลังงานต่อคนที่เกินความจำเป็น การแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนได้มากเท่าไร ก็ถือว่ามีความสามารถและเป็นที่ยกย่องในสังคม ทำให้มีการนำทรัพยากรป่าไม้และอื่นๆ มาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตเพื่อบริโภคที่เกินขีดจำกัดของระบบนิเวศป่าไม้ ก่อให้เกิดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ และมีผลกระทบต่อมนุษย์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในที่สุด

ไทลื้อ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แตกต่างจากคนไทยและชาติพันธุ์อื่นๆ วัฒนธรรมของชาวไทลื้อมีทั้งที่ยึดถือรูปแบบเดิม เมื่อครั้งยังอาศัยอยู่ในสิบสองปันนา และวัฒนธรรมที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่นใกล้เคียง เมื่ออพยพมาอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนเมือง

วัฒนธรรมที่ชาวไทลื้อยึดถือปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้ ประกอบด้วย ความเชื่อที่สำคัญสองประการ คือ ความเชื่อเรื่องเทวดาและภูติผี ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทลื้อ ซึ่งอาจจะรวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ด้วย ที่ยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับการเช่นไหว้ผีต่างๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตของตนครอบครัว รวมทั้งหมู่บ้านและชุมชนอยู่ได้อย่างเป็นสุข และพืชผลอุดมสมบูรณ์ และความเชื่อในพุทธศาสนาซึ่งแพร่เข้ามาในระยะหลัง จึงมีการผสมผสานกลมกลืนระหว่างความเชื่อทางพุทธศาสนาและความเชื่อเกี่ยวกับภูติผีเทวดา โดยมีการปรับตัวให้อยู่ร่วมกัน โดยไม่เกิดความขัดแย้ง กลายเป็นวัฒนธรรมไทลื้อซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ในสภาพการเป็นอยู่ของชุมชนชาวไทลื้อ ต้องพึ่งพาอาศัยป่าไม้ และมีวิถีชีวิตอยู่กับป่ามาโดยตลอด ดังนั้น ความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ จึงมุ่งส่งเสริมให้ทรัพยากรป่าไม้ยังคงอยู่สืบต่อไป เพื่อให้ชุมชนไทลื้อสามารถคงอยู่ได้ นอกจากนี้ชาวไทลื้อได้มีความพยายามที่จะปลูกฝังให้คนรุ่นหลังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยถือว่าทุกหนทุกแห่งย่อมมีเจ้าของ ดังนั้นการที่จะทำลายหรือตัดต้นไม้ทุกครั้ง จะต้องทำการขออนุญาตจากเจ้าของที่ที่ปกปักษ์รักษาเสียก่อน

ชุมชนไทลื้อบ้านงอบ เป็นชุมชนเกษตรกรรม มีอาชีพทำนา ทำไร่ เพื่อการบริโภคในครัวเรือนให้เพียงพอก่อน เมื่อเหลือจึงจะนำไปขายหรือแลกเปลี่ยนกับสิ่งของอุปโภคบริโภคต่างๆ ใดๆก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชนไทลื้อบ้านงอบ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจาก การเพิ่มจำนวนประชากร ทำให้มีการใช้ที่ดินเพื่อการทำมาหากิน การประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพ มีการตัดไม้ถางป่าเพื่อฟันไร่ข้าว และพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ มีการตัดต้นไม้ เพื่อนำมาสร้างเป็นบ้านพักอาศัย ซึ่งจะต้องใช้ไม้มากขึ้น และในชุมชนไทลื้อบ้านงอบมีสถานียบมโอบยาสูบ ซึ่งใช้ไม้ฟันเป็นวัสดุเชื้อเพลิงในการเผาไหม้ ดังนั้นจึงมีการใช้ไม้จำนวนมากสำหรับการบ่มโอบยาสูบในแต่ละปี นอกจากนั้น ยังได้รับผลกระทบจากการสร้างถนนผ่านพื้นที่ป่าไม้ แล้วมีการตัดโค่นต้นไม้จำนวนมาก ถึงเหล่านี้อ้วนแต่เป็นสาเหตุหลัก

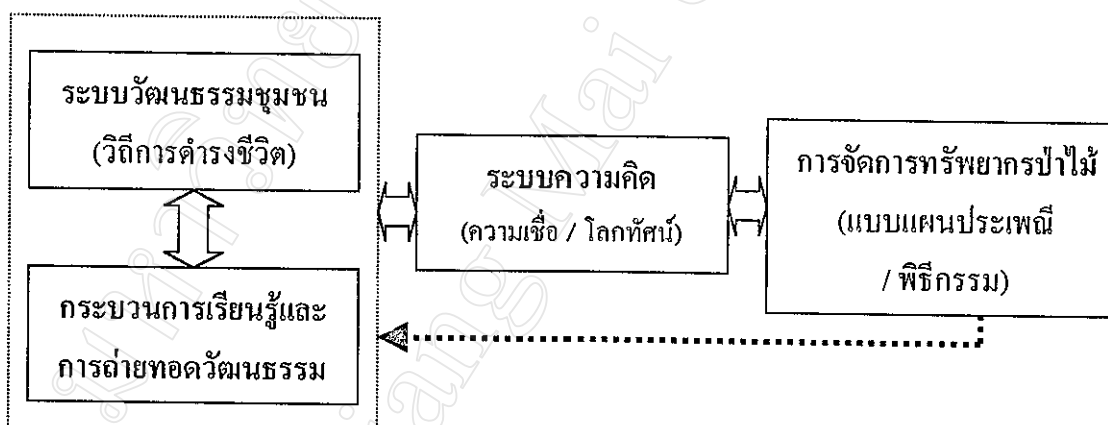
ของการทำลายทรัพยากรป่าไม้ สำหรับด้านการสัมปทานไม้นั้น ชุมชนไทลื้อบ้านงอบไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ป่าไม้ในชุมชนไทลื้อบ้านงอบไม่มีการสัมปทานไม้เลย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้สนใจที่จะศึกษา ระบบวัฒนธรรมพื้นฐานของชุมชนไทลื้อ และการสืบทอดวัฒนธรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนไทลื้อว่าเป็นอย่างไร โดยได้ทำการศึกษาชุมชนไทลื้อ ในพื้นที่ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาวัฒนธรรมพื้นฐานของชุมชน กระบวนการเรียนรู้ และการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ
2. ศึกษากระบวนการวัฒนธรรมชุมชน พื้นฐานของระบบความคิด และแบบแผนประเพณีในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทลื้อ

1.3 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1.4.1 ระบบวัฒนธรรมชุมชน หมายถึง วิถีการดำรงชีวิตและกิจกรรมที่คนในชุมชนยึดถือปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิต ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

1.4.2 กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ การสั่งสมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

1.4.3 ระบบความคิดของชุมชน หมายถึง ความเชื่อ และโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชนนั้น

1.4.4 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง แบบแผนประเพณี และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อันได้แก่ ต้นไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำ และทรัพยากรที่อยู่ในป่าทุกชนิด

1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาระบบวัฒนธรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชน ไทลื้อ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมใน ชุมชน กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด ความเชื่อ ที่มีผลต่อแบบแผนและประเพณีในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ ของกลุ่มผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้กำหนดประเด็นในการศึกษาไว้ทั้งหมด 4 ประเด็นใหญ่ๆ ได้แก่

1. ระบบวัฒนธรรมชุมชน ทำการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับ วิธีการดำรงชีวิตของชาว ไทลื้อ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนนั้น
2. กระบวนการเรียนรู้ ทำการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับ การเรียนรู้ การสั่งสมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้
3. ระบบความคิด ทำการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อและโลกทัศน์ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนนั้น
4. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทำการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับแบบแผนประเพณีและ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

โดยทำการศึกษา เพื่อหาความเชื่อมโยงประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่าง ระบบ วัฒนธรรมชุมชน และกระบวนการเรียนรู้ และการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อระบบคิด ความ เชื่อและโลกทัศน์ของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนไทลื้อ

1.5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษา คือ ตัวแทนของกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่ม องค์กรต่างๆ จำนวน 59 คน ซึ่งเป็นชาวไทลื้อที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัด น่าน โดยคัดเลือกจากประชากร 3,067 คน จาก 753 หลังคาเรือน ในจำนวน 6 หมู่บ้าน ในการ ศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.5.3 รูปแบบและวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการสืบทอดวัฒนธรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชนไทลื้อ โดยใช้วิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพ ตามรายละเอียดดังนี้

1.5.3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ได้วางแผนการจัดเก็บข้อมูล เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลประวัติ ความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของชุมชน ได้จากการศึกษาข้อมูลและเอกสารที่มีอยู่ในปัจจุบัน

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูล que ผู้ศึกษาได้จากการจัดเก็บข้อมูลในประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน โดยใช้ การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีข้อมูลประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ วิธีการดำรงชีวิต สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางด้านกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ การสั่งสมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทางด้านระบบคิดของชุมชน หมายถึง ความเชื่อ และโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชนนั้น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ แบบแผนประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

1.5.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ทำการศึกษา ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. แบบสังเกตการณ์ โดยผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นที่สำคัญสำหรับใช้เป็นแนวทางในการสังเกต ได้แก่ การสังเกตลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง สังเกตการพูดคุย อารมณ์ การโต้แย้ง ข้อถกเถียงของสมาชิกด้วยกัน

2. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างเป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับเรื่อง วิธีการดำรงชีวิต กระบวนการเรียนรู้ ระบบคิดและการจัดการทรัพยากรป่าไม้

3. ประเด็นการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการเข้าไปสำรวจหมู่บ้าน เสร็จแล้วนำมาวิเคราะห์แยกประเด็น กำหนดเป็นโครงสร้างของข้อคำถาม

ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิต กระบวนการเรียนรู้ ระบบคิดและการจัดการทรัพยากรป่าไม้

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาทั้ง 3 แบบนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการปรับปรุงประเด็นคำถาม ในขณะที่ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนามไปด้วยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1.5.3.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

1. นำแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
2. การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำตรวจสอบข้อมูลจากบุคคล ห้วงเวลา และเนื้อหา โดยการแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน แล้วนำมาเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน แล้วตรวจสอบจนเกิดความแน่ใจว่าเชื่อถือได้

1.5.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม มาตรวจสอบข้อมูลโดยละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปมัย เป็นวิธีการตีความเพื่อสร้างข้อสรุป จากรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลตลอดเวลา

1.5.3.5 สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผู้ศึกษาได้ทำการสรุปและอภิปรายผลการศึกษา โดยนำผลที่ได้จากการค้นพบ และสิ่งที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและวรรณกรรม นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ แล้วสรุปและอภิปรายผลการศึกษา เพื่อหาความสัมพันธ์ในมิติทางวัฒนธรรมชุมชนของการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนต่อไป

1.6 พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ทำการศึกษาในชุมชนไทลื้อบ้านงอบ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน